NÕUKOGU SOOVITUS,

11. juuli 2017,

milles käsitletakse Soome 2017. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Soome 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohta

(2017/C 261/25)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta, ([1]) eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta, ([2]) eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) Komisjon võttis 16. novembril 2016 vastu iga-aastase majanduskasvu analüüsi, mis tähistab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2017) algust. Euroopa Ülemkogu kiitis 9.–10. märtsil 2017 heaks iga-aastases majanduskasvu analüüsis esitatud prioriteedid. 16. novembril 2016 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu häiremehhanismi aruande, milles nimetati Soomet ühena nendest liikmesriikidest, mille olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille Euroopa Ülemkogu kiitis heaks 9.–10. märtsil 2017. Nõukogu võttis soovituse euroala majanduspoliitika kohta („euroala soovitus“) ([3]) vastu 21. märtsil 2017.

(2) Kuna Soome rahaühik on euro ning majandus- ja rahaliidu riikide majandused on üksteisega tihedalt seotud, peaks Soome tagama allpool esitatud soovitustes 1–2 kajastuva euroala soovituse täieliku ja õigeaegse täitmise.

(3) 2017. aasta aruanne Soome kohta avaldati 22. veebruaril 2017. Selles hinnati Soome edusamme nõukogu poolt 12. juulil 2016 vastu võetud riigipõhiste soovituste täitmisel, varasematel aastatel vastu võetud riigipõhiste soovituste järelmeetmete võtmisel ja strateegia „Euroopa 2020“ riiklike eesmärkide suunas liikumisel. See sisaldas ka vastavalt määruse (EL) nr 1176/2011 artiklile 5 tehtud põhjalikku analüüsi, mille tulemused avaldati samuti 22. veebruaril 2017. Komisjon järeldas oma analüüsi põhjal, et Soomes ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust.

([1]) EÜT L 209, 2.8.1997, lk 1.
([2]) ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.
([3]) ELT C 92, 24.3.2017, lk 1.

(4) Soome esitas nii oma 2017. aasta riikliku reformikava kui ka 2017. aasta stabiilsusprogrammi 28. aprillil 2017. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid ühel ja samal ajal.

(5) Asjaomaseid riigipõhiseid soovitusi võeti arvesse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide 2014.–2020. aasta programmide koostamisel. Nagu on nähtud ette Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013 ([1]) artiklis 23, võib komisjon juhul, kui on vaja toetada asjaomaste nõukogu soovituste rakendamist, nõuda, et liikmesriik vaataks läbi oma partnerluslepingu ja asjaomased programmid ning teeks nende muutmise ettepanekud. Suunistes, milles käsitletakse seda, kuidas rakendada meetmeid Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tõhususe sidumiseks usaldusväärse majandusjuhtimisega, esitas komisjon täiendavad üksikasjad selle kohta, kuidas ta kõnealust sätet kavatseb kasutada.

(6) Soome suhtes kohaldatakse praegu stabiilsuse ja kasvu pakti ennetuslikku osa ning võlareeglit. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt on valitsus ette näinud, et 2017. aastal halveneb valitsemissektori nominaalne eelarvepositsioon 2016. aasta - 1,9 %-lt SKPst - 2,3 %-le SKPst. Seejärel hakkab eelarvepositsioon püsivalt paranema, jõudes 2020. aastaks - 0,2 %-le SKPst. Keskpika perioodi eelarve-eesmärgi – struktuurne puudujääk 0,5 % SKPst – saavutamist prognoositakse alates 2019. aastast. Ümberarvutatud ([2]) struktuursest eelarvepositsioonist ilmneb siiski, et keskpika perioodi eelarve-eesmärk saavutatakse alles 2020. aastal. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse saavutama 2017. aastal kõrgeima taseme 64,7 % juures ja langema 2020. aastal 62,7 %-le. Nende eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium paistab olevat optimistlik eriti 2018. ja 2019. aasta suhtes. See stsenaarium põhineb eeldusel, et tööhõive suureneb aastatel 2018–2019 peaaegu 2 % aastas, mis on märgatavalt rohkem kui viimase 10 aasta keskmine suurenemine (+ 0,2 %).

(7) 22. mail 2017 esitas komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 alusel aruande, kuna Soome valitsemissektori võlg ületas kontrollväärtuse 60 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et pärast kõigi asjaomaste tegurite hindamist tuleks võlakriteerium lugeda täidetuks.

(8) 2017. aasta stabiilsusprogramm osutab, et pagulaste erakorralisel sissevoolul on märkimisväärne mõju eelarvele, ning programmis esitatakse piisavad tõendid täiendavate eelarvekulude ulatuse ja olemuse kohta. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt olid kulud 2016. aastal 0,34 % SKPst. Komisjoni hinnangul ulatusid lubatud lisakulud 2016. aastal 0,17 %-ni SKPst. Määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõike 1 ja artikli 6 lõike 3 sätted võimaldavad arvestada selle lisakuluga, sest pagulaste sissevool on ebatavaline sündmus, selle mõju Soome riigi rahandusele on märkimisväärne ning keskpika perioodi eelarve-eesmärgist ajutise kõrvalekaldumise lubamine ei seaks ohtu riigi rahanduse jätkusuutlikkust. Seepärast on nõutavat kohandust keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suunas 2016. aastaks vähendatud, et neid kulusid arvesse võtta. 2017. aasta stabiilsusprogrammi kohaselt prognoositakse 2017. aastaks pagulaste erakorralise sissevooluga seotud kulude vähenemist 0,15 % SKPst. Komisjon annab lõpliku hinnangu 2017. aasta, sealhulgas lubatud kõrvalekaldumise mahu kohta Soome ametiasutuste esitatud andmete alusel 2018. aasta kevadel.

(9) Soome esitas oma 2017. aasta eelarvekavas taotluse ennetuslikus osas ette nähtud paindlikkuse kasutamiseks, järgides „Ühiselt kokku lepitud seisukohta, mis käsitleb stabiilsuse ja kasvu pakti kehtivate nõuete paindlikumat kasutamist," mille majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu kiitis heaks veebruaris 2016, et rakendada olulisi struktuurireforme, millel oleks positiivne mõju riigi rahanduse (paindlikkust taotleti mahus 0,5 % SKPst) ja liidu poolt Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide raames kaasrahastatud projektidele tehtavate riiklike kulutuste (paindlikkust taotleti mahus 0,1 % SKPst) pikaajalisele jätkusuutlikkusele.

(10) Paindlikkuse taotluses struktuurireformideks viidatakse tööturureformidele, eelkõige konkurentsivõime paktile ja pensionireformile. Paktiga külmutatakse 12 kuuks rohkem kui 90 % töötajate palgad ja suurendatakse ilma hüvituseta tähtajatult iga-aastast tööaega 24 tunni võrra. Peale selle hakkavad töötajad tähtajatult maksma suuremaid sotsiaalkindlustusmakseid. Töötajate palkade külmutamise ja suurema kulukoormuse kompenseerimiseks vähendas valitsus alates 2017. aastast tähtajatult makse töötulult. Pensionireformiga tõstetakse madalaimat seadusjärgset

([1]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320).

([2]) Tsükliliselt kohandatud eelarvepositsioon, mille komisjon on arvutanud ümber ühiselt kokkulepitud metoodikat kasutades, pärast ühekordsete ja ajutiste meetmete arvessevõtmist.

pensioniiga 2027. aastaks 63-lt 65-le, mille järel seotakse pensioniiga keskmise eeldatava elueaga. Mõlemad reformid jõustusid 2017. aastal. Nagu esitleti 2017. aasta eelarvekavas, võib konkurentsivõime pakti tulemusel paranenud kulupõhine konkurentsivõime suurendada tööhõivet ja tõsta reaalset SKPd umbes 1,5–2 %. Võttes arvesse meetme laadi, ei ole tööhõive ja SKP prognoosid kindlad, kuid tunduvad olevat üldiselt usutavad. Seepärast on nende reformide mõju riigi rahanduse jätkusuutlikkusele positiivne. Peale selle viitavad komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi alusel läbi viidud 2017. aasta hinnangulise SKP lõhe üksikasjaliku hindamise tulemused sellele, et 2017. aastal saavutab Soome minimaalse sihttaseme. Selleks et täiendavalt tagada eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) järgimine, on valitsus avalikult lubanud võtta 2017. aastal vajaduse korral lisameetmeid, et tagada eelarve-eeskirjade järgimine, sealhulgas aluslepingus sätestatud kontrollväärtusest (3 % SKPst) kinnipidamine. Selle alusel võib hinnata, et Soomele võib 2017. aastal lubada taotletud ajutist kõrvalekaldumist 0,5 % ulatuses SKPst, tingimusel, et ta rakendab piisavalt kokkulepitud reforme, mida jälgitakse Euroopa poolaasta raames.

(11) Seoses paindlikkuse taotlusega täiendavateks investeeringuteks, paistab 2017. aasta stabiilsusprogrammis esitatud teave kinnitavat asjaolu, et Soome ajutist kõrvalekaldumist keskpika perioodi eelarve-eesmärgist 2017. aastal kasutatakse tulemuslikult investeeringute suurendamiseks. Seepärast, ning võttes arvesse eespool nimetatud minimaalse sihttasemega seotud aspekte ja seda, et SKP lõhe prognoosi põhjalik hindamine kinnitab Soome majanduse kehva seisu, võib hinnata, et Soomele võib 2017. aastal lubada ajutist kõrvalekaldumist 0,1 % ulatuses SKPst, võttes arvesse riiklikke investeeringukulusid liidu poolt kaasrahastatavatesse projektidesse. Et kontrollida kaasrahastatavatesse investeerimisprojektidesse tehtavate tegelike riiklike kulutuste ja selleks lubatud kulutuste summat, viib komisjon läbi järelhindamise.

(12) 12. juulil 2016 esitas nõukogu Soomele soovituse saavutada 2017. aastal eelarve kohandamine vähemalt 0,6 % ulatuses SKPst keskpika perioodi eelarve-eesmärgi suhtes. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoos osutab struktuuri- ja investeeringuklausli alusel täiendava ajutise kõrvalekaldumise võimalusele 0,6 % SKPst 2017. aastal, tagades samal ajal minimaalse sihttaseme (s.o struktuurne eelarvepuudujääk 1,1 % SKPst) jätkuva täitmise. Selle alusel lubataks struktuursel eelarvepositsioonil 2017. aastal kalduda kõrvale 0,5 % ulatuses SKPst. Komisjoni 2017. aasta kevadprognoosi põhjal täidab Soome ennetusliku osa nõuded. Kui võtta arvesse uusimat ajakohastatud pagulaste erakorralise sissevoolu eelarvemõju vähenemise hinnangut 2017. aasta kohta, siis üldjäreldus sellest ei muutu. 2018. aastaks peaks Soome saavutama oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgi, võttes arvesse (2016. aastaks lubatud) kõrvalekaldeid seoses ebatavaliste sündmustega ning (2017. aastaks lubatud) kõrvalekaldeid struktuurireformide ja investeeringute elluviimiseks ([1]). Tuginedes komisjoni 2017. aasta kevadprognoosile on see kooskõlas valitsemissektori esmaste netokulude ([2]) maksimaalse nominaalse kasvumääraga 1,6 %, mis vastab iga-aastasele struktuursele kohandusele 0,1 % SKPst. Kui poliitikat ei muudeta, täidaks Soome ennetusliku osa nõuded 2018. aastal. Kui võtta arvesse uusimat ajakohastatud pagulaste erakorralise sissevoolu eelarvemõju vähenemise hinnangut 2017. aasta kohta, siis üldjäreldus sellest ei muutu. Samal ajal prognoositakse esmapilgul, et Soome ei saavuta 2017. ja 2018. aastal võla vähendamise sihttaset. Üldiselt on nõukogu seisukohal, et Soome peab olema valmis võtma nõuete täitmiseks täiendavaid meetmeid.

(13) Rahvastiku vananemise ja tööjõu vähenemise tõttu kasvavad kulutused pensionidele, tervishoiule ja pikaajalisele hooldusele 2013. aasta 23 %-lt SKPst 2030. aastaks 27 %-le SKPst. 2017. aasta jaanuaris jõustus pensionireform, mille raames tõstetakse madalaimat seadusjärgset pensioniiga 2027. aastaks 63-lt 65-le ja seotakse pensioniiga keskmise eeldatava elueaga. Praegu kohalike omavalitsuste vastutusalas olevate sotsiaal- ja tervishoiuteenuste maksumus moodustab 10 % SKPst. Kui süsteemi ei reformita, kasvavad need kulutused prognoosi kohaselt lähiaastatel nominaalväärtuses 4,4 % aastas ja nende osakaal SKPs suureneb. Reformide peamiste eesmärkide hulka kuulub riigi rahanduse pikaajalise mahajäämuse vähendamine jätkusuutlikkuse alal kulude parema kontrolli kaudu. See saavutatakse teenuste lõimimise, suuremate teenusepakkujate ja digiteerimise kaudu. Esimene seadusandlike

([1]) Soomel lubatakse 2018. aastal kalduda oma keskpika perioodi eelarve-eesmärgist kõrvale, sest ajutised kõrvalekalded võivad kesta kokku kolm aastat.

([2]) Valitsemissektori netokulud saadakse, kui valitsemissektori kogukuludest arvatakse maha intressikulud, liidu programmidele tehtavad kulutused, mis korvatakse täielikult liidu fondide tuludest, ja kaalutlusõigusevälised muudatused töötuskindlustushüvitise kuludes. Valitsemissektori rahastatud kapitali kogumahutused põhivarasse on jaotatud 4 aasta peale. Kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed või õigusaktide kohane tulude suurendamine arvatakse sisse. Ühekordsed tulu- ja kulumeetmed arvatakse välja.

ettepanekute pakett sotsiaal- ja tervishoiuteenuste reformimiseks esitati parlamendile 2017. aasta märtsis. Nende seadustega pannakse alus nende 18 uue maakonna õigusraamistikule, kes võtavad alates 2019. aastast omavalitsusüksustelt üle vastutuse sotsiaal- ja tervishoiuteenuste osutamise eest. Seadusandlikud ettepanekud, mis käsitlevad reformi kõige vastuolulisemaid osi, eelkõige patsientide vabadust valida teenusepakkujat, esitati parlamendile 2017. aasta mai alguses ning need on vaja vastu võtta, et neid saaks rakendada alates 2019. aastast, nagu plaanitud.

(14) Palga kasv on olnud viimastel aastatel mõõdukas. Kollektiivlepingutega määratud palkade keskmine aastakasv oli 2014.–2016. aastal 0,7 %. Tööviljakuse nõrga kasvu tõttu on kulupõhine konkurentsivõime paranenud vaid vähehaaval. 2016. aastal kirjutasid sotsiaalpartnerid alla konkurentsivõime paktile, mille eesmärk on parandada Soome kulupõhist konkurentsivõimet 2017. aastal etappide kaupa. Konkurentsivõime paktiga külmutatakse rohkem kui 90 % töötajate palgad 12 kuuks ja suurendatakse ilma lisahüvituseta tähtajatult iga-aastast tööaega 24 tunni võrra. Peale selle hakkavad töötajad tähtajatult maksma suuremaid sotsiaalkindlustusmakseid. Eeldatakse, et need meetmed toetavad ekspordi laienemist ja tööhõivet lähiaastatel. 2017. aasta teisel poolel toimuv järjekordne palgaläbirääkimiste voor on otsustav nende oodatavate positiivsete tulemuste tagamiseks, sest konkurentsivõime pakt ei sulgenud täielikult kulupõhise konkurentsivõime lõhet sarnaste riikide majandustega.

(15) Olukord tööturul hakkas 2016. aastal järk-järgult paranema, kuid probleeme veel jätkub. Tööhõive töötlevas tööstuses vähenes 2008. ja 2015. aasta vahel 21 %. Muudes sektorites, nagu ehitus, kinnisvara ja tervishoid, on näha tööjõupuuduse märke. See osutab vajadusele suunatud ja aktiivse tööturupoliitika ning pidevate investeeringute järele täiskasvanuõppesse ja kutseõppesse, et võimaldada tööalast liikuvust. Vabade töökohtade ja tööhõive suhe oli 2016. aastal peaaegu sama kõrge kui 2007. aastal, samal ajal kui töötuse määr oli kaks protsendipunkti kõrgem. See võib osutada tööjõu nõudluse ja pakkumise mittevastavusele, teatavate vabade töökohtade madalale atraktiivsusele või piiratud stiimulitele tööle minna. On vaja jätkata jõupingutusi, et tagada mittetöötavate, eelkõige 25–39aastaste, pikaajaliste töötute ja sisserännanute tööturutulemuste parandamine. Rändaja taustaga inimeste sotsiaalsete ja tööturutulemuste parandamine nõuab ka jätkuvat investeerimist nende haridusse.

(16) Aktiivsuse suurendamise asemel võib keerukas toetuste süsteem oma mitmesuguste hüvitistega tuua kaasa ulatusliku tööturult eemale jäämise ja madala palga lõksu, samuti bürokraatlikke probleeme toetuste ennistamisega. Nende lõksudega tegelemine on äärmiselt oluline. Selleks et suurendada stiimuleid võtta vastu tööpakkumisi, on karmistatud töötu kohustust tööpakkumine vastu võtta ja kohustust osaleda aktiveerimiskavades. Peale selle lühendati sissetulekutega seotud töötushüvitiste maksmise kestust. Võeti kasutusele positiivsed stiimulid, nagu luba kasutada põhilist töötushüvitist liikuvus- ja palgatoetusena tööotsijate aktiveerimiseks. Lisaks suurematele stiimulitele võtta vastu töö, saaks kõrvaldada praegused bürokraatlikud tõkked tööle minekuks või ettevõtluse alustamiseks.

(17) Mittekulupõhine konkurentsivõime pärsib tulemuslikku eksporti ja võib vähendada Soome atraktiivsust välisinvestorite jaoks. Struktuursed muutused toimuvad, kuid on viimasel ajal aeglustunud. Edu on saavutatud selliste teenusesektorite avamisel konkurentsile nagu jaekaubandus ja transport, ning on tehtud ettepanekuid suurendada konkurentsi muudes riigisisestes teenusesektorites. Sel ajal, kui rahvusvaheline võrdlus asetab Soome seoses tema ärikeskkonna ja huvipakkuvusega investoritele maailmas juhtivate riikide hulka, on siseinvesteeringute maht võrreldes majanduse mahuga Soomes allpool liidu keskmist.

(18) Komisjon on Euroopa poolaasta (2017) raames Soome majanduspoliitikat põhjalikult analüüsinud ja avaldanud selle tulemused 2017. aasta riigiaruandes. Ta on hinnanud ka 2017. aasta stabiilsusprogrammi, 2017. aasta riiklikku reformikava ning varasematel aastatel Soomele esitatud soovituste järelmeetmeid. Arvesse ei ole võetud üksnes programmide ja järelmeetmete asjakohasust Soome eelarve- ja sotsiaalmajanduspoliitika jätkusuutlikkuse seisukohast, vaid ka nende vastavust liidu õigusnormidele ja suunistele, pidades silmas vajadust anda tulevastesse riiklikesse otsustesse liidu tasandi panus ja tugevdada nii liidu üldist majandusjuhtimist.

(19) Võttes arvesse kõnealust hindamist, on nõukogu 2017. aasta stabiilsusprogrammiga tutvunud ja tema arvamus ([1]) selle kohta kajastub eelkõige allpool esitatud soovituses 1,

SOOVITAB Soomel võtta 2017. ja 2018. aastal järgmisi meetmeid.

1. Ajada eelarvepoliitikat, mis on kooskõlas stabiilsuse ja kasvu pakti ennetusliku osa nõuetega, mis tähendab, et 2018. aastal saavutatakse keskpika perioodi eelarve-eesmärk, võttes arvesse lubatud ajutisi kõrvalekaldeid, mis on seotud erakorraliste sündmuste, struktuurireformide teostamise ja investeerimisega, mille jaoks lubatakse ajutist kõrvalekaldumist. Tagada haldusreformi õigeaegne vastuvõtmine ja rakendamine, et parandada sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kulutõhusust.
2. Edendada palkade edasist kohandamist tootlikkuse arenguga, võttes täiel määral arvesse sotsiaalpartnerite rolli. Võtta suunatud aktiivseid tööturupoliitika meetmeid, et lahendada tööhõive ja sotsiaalprobleeme, pakkuda stiimuleid töö vastuvõtmiseks ja ettevõtluse edendamiseks.
3. Jätkata õigusraamistiku täiustamist ja vähendada halduskoormust, et suurendada konkurentsi teenuste valdkonnas ja edendada investeerimist.

Brüssel, 11. juuli 2017

Nõukogu nimel

eesistuja

T. TÕNISTE

([1]) Vastavalt määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2.